

Εφαρμογές

ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΝΑΤΥΠΟ

Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος
Δικηγόρος, Καθηγητής Αθλητικού Δικαίου ΕΚΠΑ

| Φίλαθλο πνεύμα και κώδικας ηθικής
και δεοντολογίας

Φίλαθλο πνεύμα και κώδικας ηθικής και δεοντολογίας

Περίληψη: «Φίλαθλο πνεύμα» και Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, Ηθικής και Δεοντολογίας (Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ.). Στη υπό παρουσίαση μελέτη, ο συγγραφέας ασχολείται με τις θεμελιώδεις αρχές και το φίλαθλο πνεύμα που πρέπει να διακατέχει όλους τους ασχολούμενους με το αθλητικό γίγνεσθαι. Αναλύοντας εκ προοιμίου, τις θεμελιώδεις αρχές που οφείλουν να διέπουν τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, ο συγγραφέας οριοθετεί την έννοια του «φιλάθλου» και τις επιταγές που εκπορεύονται από τον σεβασμό και την τήρηση του «φιλάθλου πνεύματος», όπως εκείνο περικλείεται, πλέον, στον Κώδικα της Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ. Η μελέτη προβαίνει σε ανάλυση των ουσιαστικών και διαδικαστικών προϋποθέσεων για την εξέταση υποθέσεων παραβίασης του «φιλάθλου πνεύματος» από την Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ. και προχωρά σε μια κριτική αξιολόγηση του ευρύτερου νομικού πλαισίου για τα ήθη που πρέπει να επικρατούν στον αθλητισμό, εξαιρώντας τη σημασία τους. Ο συγγραφέας αναλύει τις κρίσιμες διατάξεις του Κώδικα της Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ ιδίως τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος, Ηθικής και Δεοντολογίας.

Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος
Δικηγόρος, Καθηγητής Αθλητικού
Δικαίου ΕΚΠΑ

Περιεχόμενα

- I. Περί αθλητικού ήθους και φιλάθλου πνεύματος
- II. Φίλαθλος ιδιότητα
- III. Η επί του φιλάθλου πνεύματος δικαιοδοσία
- IV. Συμπέρασμα

I. Περί αθλητικού ήθους και φιλάθλου πνεύματος

Το περιεχόμενο του αθλητικού και αγωνιστικού θεσμού περιβάλλεται από το ήθος, δηλαδή το ιδιαίτερο εκείνο γνώρισμα και την ιδιαίτερη υφή, το έθος, την έξιν, στην πρακτική της αθλητικής και αγωνιστικής δράσης. Η δράση αυτή προβάλλεται ως μία ξεχωριστή και ιδιαίτερη φυσιογνωμία¹ που απαιτεί ειδική δεοντολογία, η οποία να συμπυκνώνει τα αθλητικά και αγωνιστικά ήθη, το «ευ αγωνίζεσθαι»², την οποία εξασφαλίζουν οι κανόνες δικαίου³.

Τα αθλητικά ήθη συγκροτούν οι έννοιες όπως «φίλαθλο πνεύμα», «φίλαθλος» και κατ' επέκταση αθλητική και φίλαθλος ιδιότητα. Το νόημα που περικλείουν οι έννοιες αυτές αποδίδεται με τους όρους «φίλος της άθλησης», «αγάπη για την άθληση», «καλώς αγωνίζεσθαι - fair play», ή, κατά την ελληνική αγωνιστική, «αγαθή έρις», και προσδιορίζονται στον ορίζοντα της φιλότητας και της κοινής φιλάθλου δράσης⁴.

Το σύνολο των αρχών και των παραδόσεων του αθλητισμού και το αθλητικό και ολυμπιακό ιδεώδες προσδιορίζουν το φίλαθλο πνεύμα, το οποίο οφείλει να διέπει κάθε σχετική με τον αθλητισμό, τις αθλητικές εκδηλώσεις και τον αθλητικό αγώνα, ενέργεια (πράξη ή παράλειψη), κάθε συνδεομένου προσώπου, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα και αν εκείνος φέρει, με τον αθλητισμό και τις αθλητικές εκδηλώσεις⁵.

1. Βλ. *D. Panagiotopoulos* (1998), *The Legal Aspects of sports Ethics and the Protection of Fair Play*, *International Journal of Physical Education*, Vol. XXXV, 3:3, σελ. 99-107. Η μελέτη αυτή είναι δημοσιευμένη και στα πρακτικά της 3^{ης} Διεθνούς Συνόδου της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας για εκπαιδευτικούς λειτουργούς και διευθυντές ΑΕΙ, Ολυμπία 6-10 Ιουνίου 1997, *International Olympic Academy* (1998), Athens, σελ. 318-332.
2. Περί του φιλάθλου πνεύματος γενικώς και περί φιλάθλου ιδιότητας βλ. *Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος* (2005), *Αθλητικό Δίκαιο I*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 218-242.
3. Άρθρα 16, 9 και 28 Σ, βλ. *Δ. Παναγιωτόπουλος* (2005) ό.π., σελ. 16-165, πρβλ. *του ιδίου* (1990), *Θεωρία Αθλητικού Δικαίου*, Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα, σελ. 21-50, *Ε. Βενιζέλος* (1993), «Σύνταγμα και Αθλητισμός» στα: *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου: Ο Θεσμός των Ολυμπιακών Αγώνων, Ολυμπία 3-7 Σεπτεμβρίου 1991*, ΕΚΕΑΔ, Αθήνα, σελ. 269 επ. Επίσης του ιδίου (2021), *Αθλητικός Κώδικας, Νομική Βιβλιοθήκη*, Αθήνα.
4. *Δ. Παναγιωτόπουλος* (1990), *Φίλαθλος Ιδιότητα*, Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα, σελ. 11-15.
5. Βλ. Άρθρο 130 του Ν 2725/1999, ως ισχύει, και άρθρο 22 παρ. 4 και 5 του Καταστατικού της Ε.Ο.Ε. που δημοσι-

Ως φίλαθλος, επομένως, θεωρείται όποιος εμφορείται από τις αρχές του φίλαθλου πνεύματος, αγαπά τον αθλητισμό και επιδιώκει την προαγωγή του με οποιαδήποτε ιδιότητα και με οποιοδήποτε νόμιμο τρόπο, ανεξάρτητα αν ο ίδιος συμμετέχει ενεργά ως αθλητής, ασκούμενος ή με άλλη ιδιότητα στο αθλητικό γίγνεσθαι⁶.

Α. Θεμελιώδεις αρχές

Ο αθλητισμός και η περί αυτόν δραστηριότητα οριοθετούνται από τις θεμελιώδεις αρχές του οικοδομήματος του αθλητισμού. Οι θεμελιώδεις αρχές τίθενται ως βάση και στον κώδικα του φίλαθλου πνεύματος, οφείλει δε να τηρούνται, απαρέγκλιτα, από κάθε συνδεδόμενο, υπό όποια ιδιότητα, με τον αθλητισμό. Εκείνες μπορεί ενδεικτικά να συνοψιστούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Γενικές Αρχές

Σύμφωνα με τις Γενικές Αρχές, ο αθλητισμός συμπεκνώνει και προβάλλει αξίες όπως η κοσμιότητα, η εντιμότητα, η αγάπη για την καθαρότητα και τη δίκαιη κρίση. Αξίες συναφείς με εκείνες της ελληνικής κλασικής αγωνιστικής του ωραίου και του υψηλού, του αγαθού και του κάλλους, οφείλουν να τηρούνται από τον οποιοδήποτε εμπλέκεται με τον αθλητισμό.

Κάθε εκδήλωση στο πεδίο του αθλητισμού οφείλει να στηρίζεται στην «αιδώ», την περί δικαίου συνείδηση, η οποία προβάλλει την εξέγερση, την αντίσταση απέναντι σε κάθε μορφής παράβαση, σε κάθε άδικη κρίση, αυθάδεια, βία, «ύβρη», με σκοπό τη δημιουργία ατμόσφαιρας και περιβάλλοντος φιλίας, συνεργασίας, και αμοιβαιότητας.

Ο αθλητισμός ως ατομικό δικαίωμα εκτός των άλλων αποτελεί και δικαίωμα ατομικής αξιοποίησης⁷. Σε κάθε άτομο πρέπει να προσφέρεται η δυνατότητα ενασχόλησης με τον αθλητισμό χωρίς διακρίσεις κανενός είδους.

2. Ευγενή άμιλλα και αθλητική συμπεριφορά

Οι αρχές «της ευγενούς άμιλλας» και της «ίσης αναμέτρησης» έχουν στόχο τη διαπαιδαγώγηση της νεολαίας, την αμοιβαία κατανόηση με σεβασμό του ενός προς τον άλλον και την εκδήλωση φιλίας για έναν καλύτερο κόσμο.

Ο τίμιος αγώνας και μόνο συνδέεται με τον αθλητισμό. Μόνο ένας τίμιος αγώνας ικανοποιεί τους ηθικούς σκοπούς του αθλητισμού. Κάθε μέσο, ξένο προς τις φυσικές δυνάμεις του αθλητή, εκτός αυτών που επιτρέπει ο νόμος, καθιστά άνισο τον αγώνα και δόλια τη νίκη.

Κάθε εκδήλωση στο πεδίο του αθλητισμού οφείλει να γίνεται με την εφαρμογή των αθλητικών κανόνων και των κανόνων δικαίου με ίσους όρους και με τίμιο τρόπο.

3. Θεωρία του Ολυμπισμού

Ο Ολυμπισμός είναι φιλοσοφία ζωής⁸, που εναρμονίζει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του σώματος με αυτά της θέλησης και του νου.

Με τον συνδυασμό του αθλητισμού με τον πολιτισμό και την εκπαίδευση επιδιώκεται ένας τρόπος ζωής βασισμένος στη χαρά της προσπάθειας, στην εκπαιδευτική αξία του ορθού προτύπου και στον σεβασμό των ηθικών αρχών. Σκοπός του ως άνω συνδυασμού είναι ο αθλητισμός να τεθεί στην υπηρεσία της αρμονικής ανάπτυξης του ανθρώπου και στη δημιουργία κοινωνιών που θα επιδιώκουν την ειρηνική συνύπαρξη και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

4. Υποχρεώσεις των συνδεδομένων με τον αθλητισμό

Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις των συνδεδομένων με τον αθλητισμό:

-Καθένας, που συνδέεται με κάθε τρόπο με τον αθλητισμό, οφείλει να σέβεται το «*ευ αγωνίζεσθαι - fair play*» ή κατά την ελληνική αγωνιστική την «*αγαθή έριδα*».

Καθένας, που συνδέεται με κάθε τρόπο με τον αθλητισμό, οφείλει να συμπεριφέρεται «*τίμια*», «*έντιμα*», να αναγάγει την τιμιότητα και την εντιμότητα σε βασικό κανόνα συμπεριφοράς τόσο στο πεδίο του αθλητισμού όσο και στην καθημερινή του ζωή.

Καθένας, που συνδέεται με κάθε τρόπο με τον αθλητισμό, οφείλει να αποδέχεται και να προβάλλει τον «*αλληλοσεβασμό*» ως πρακτική του αγώνα και της αθλητικής εκδήλωσης, ως στόχος της αγωνιστικής διαδικασίας, ως διαδικασία ανθρώπινου διαλόγου και καλής γνωριμίας.

Καθένας, που συνδέεται με κάθε τρόπο με τον αθλητισμό, οφείλει να συμμετέχει με πρόθεση φίλαθλου και αγάπης προς τη δραστηριότητα αυτή και όχι με σκοπό τον πλουτισμό του, εκτός από τις περιπτώσεις που ο νόμος επιτρέπει την άσκηση σχετικής επαγγελματικής δραστηριότητας.

Καθένας, που συνδέεται με κάθε τρόπο με τον αθλητισμό, οφείλει να λαμβάνει υπόψη του ότι η συμπεριφορά του επηρεάζει και λειτουργεί ως πρότυπο για εκείνους που τον παρακολουθούν, ιδίως των παιδιών.

εύτηκε στον Ν 4639/2019, όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του από το νόμο 4726/2020.

6. Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος (2005), ό. π., σελ. 221-225.

7. Βλ. Βασίλειος Οικονόμου (2018), Αθλητική Δραστηριότητα Αθλητισμός για Όλους: Ατομική αξιοποίηση - Δικαιώματα, Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, σελ. 112-117.

8. Βλ. Κ. Georgiadis (2010), The implementation of Olympic education programs at world level, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(5), σελ. 6711-6718. Επίσης βλ. Krinanathi E. Gdnteli (2020), E-Sports in Olympic Games: A Global Trend and Prospects, *International Sports Law Review Pandektis (ISLR)*, Vol. 13, issues 1:2, σελ. 50-59, πρβλ. Ι. Μάστορα (2017) Βιοτεχνολογικές προσαρμογές και Αθλητική δεοντολογία, Διεθνής Επιστημονική Επιθεώρησης Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας, *Socrates International Scientific Review on Ancient Greek Philosophy*, Τόμ. 3, σελ. 77-84.

5. Αρχές που αφορούν τα αρνητικά φαινόμενα και στις παρεκκλίσεις

Σύμφωνα με τις παραπάνω αρχές:

Η βία⁹ και τα αρνητικά φαινόμενα όπως το ντόπινγκ¹⁰, η δωροδοκία, οι ποινικώς κολάσιμες πράξεις παραμορφώνουν το αληθινό νόημα του αθλητισμού και πλήττουν το φίλαθλο πνεύμα.

Το ντόπινγκ αλλοιώνει τη γνησιότητα του αποτελέσματος και της προσπάθειας των αθλητών¹¹, καταστρέφει την υγεία και την αθλητική πορεία τους, δημιουργεί αρνητικά «πρότυπα» προς την κοινωνία και ιδίως τα παιδιά.

-Οι παρεκκλίσεις από τις αρχές του φίλαθλου πνεύματος απειλούν όχι μόνο την ηθική αλλά και την ίδια την υπόσταση του αθλητισμού.

-Οι κανόνες για τη φίλαθλη ιδιότητα επιβάλλουν ιδιότυπη πειθαρχική φύση ποινή στέρησης της φίλαθλης ιδιότητας, την απαγόρευση ενασχόλησης με τον αθλητισμό με οποιαδήποτε ιδιότητα ή την απαγόρευση παρακολούθησης οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης.

9. Βλ. Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό, Ν 4639/2019 (ΦΕΚ 185/Α' /22-11-2019), ο οποίος περιέχει ρυθμίσεις για τη νομιμοποίηση των λεσχών φίλαθλων, για κίνητρα στις Π.Α.Ε για την αναγνώριση των λεσχών φίλαθλων και τον έλεγχο της νομιμότητας των λεσχών φίλαθλων. Με την ομαλή επανεκκίνηση των αθλητικών δραστηριοτήτων και την επιστροφή του κόσμου στα γήπεδα, αναμένεται να συνεχιστεί ο έλεγχος περί νόμιμης ή μη λειτουργίας των πλέον των 150 λεσχών, γραφείων και εντευκτηρίων φίλαθλων ανά την επικράτεια. Πρβλ. *Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος* (2012), Νομική αντιμετώπιση της βίας στους αθλητικούς χώρους, ΠοινΔικ 12/2012, σελ. 1145-1154, *του ιδίου* (2008), Φίλαθλοι - Οργανωμένοι οπαδοί και βία σε αθλητικά γεγονότα, *Lex Sportiva*, τόμ. 7/2008, σελ. 419-427 όπως και *Δ. Παναγιωτόπουλος*, (2005), ό.π, σελ. 464-480.

10. *Antonio Ricozzi* (2015) An Experiment in World Anti-Doping Law, *Sports Law: 22 Years I.A.S.L* [Proceedings of 20th IASL Congress (Athens 2014), *Dimitrios Panagiotopoulos* Ed.], Hellenic Center of Research on Sports Law, Athens, σελ. 220-229.

11. Βλ. Ν 4791/2021 (ΦΕΚ 51/Α' /3-4-2021) σχετικού με αναγκαίες ρυθμίσεις για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με τον αναθεωρημένο, με ισχύ από 1.1.2021, Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ, ο οποίος αντικατέστησε το Ν 4373/2016 (ΦΕΚ 49/Α' /1-4-2016). Πρβλ. *Panagiotopoulos Dimitrios P., Kallimani Zografenia* (2016), Implementation of WADA Code in the Greek Sports Legal Order, *e-Lex Sportiva Journal*, Vol.IV:1-2, σελ.135-139. Επίσης βλ. *Macias Elena Atienza, Jose Luis Perez-Trivio* (2016), The Evolution of Doping: from the 1999 Lausanne Declaration to the 2015 New World Anti-Doping Code, *International Sports Law Review Pandektis (ISLR/Pandektis)*, Vol. 11: 3-4, 2016, σελ. 345-367, *της ίδιας* (2014), Doping and Health Protection: A Review of the Current Situation In The Spanish Legislation, *International Sports Law Review Pandektis*, Vol. 10:3-4, σελ. 519-527 επίσης βλ. *Zalcmane Karina* (2020), Criminogenic manifestations of football fans and prevention: Latvian and foreign experience, *International Sports Law Review Pandektis*, Vol. 13, 2020, σελ.190-197.

Β. Διάκριση των φίλαθλων

Οι φίλαθλοι, ως προς τον τρόπο εκδήλωσης του ενδιφερόντός τους για τον αθλητισμό, μπορεί να αποτελούν μέλη διοίκησης ή απλά μέλη αθλητικού σωματείου, ένωσης, ομοσπονδίας, συνδέσμου, τμήματος αμειβομένων αθλητών ή μετόχους αθλητικής ανώνυμης εταιρείας ή να συνδέονται γενικά με τον αθλητισμό. Επίσης, οι ερασιτέχνες και επαγγελματίες αθλητές όλων των αθλημάτων, οι προπονητές ερασιτεχνικών και επαγγελματικών ομάδων και οι προπονητές ερασιτεχνών ή επαγγελματιών αθλητών αναγνωρίζονται ως φίλαθλοι υπό την ακόλουθη διάκριση: θεωρούνται ως φίλαθλοι φύσει δικαίου στον ερασιτεχνικό αθλητισμό και ως φίλαθλοι κατά πλάσμα δικαίου στον αντίστοιχο επαγγελματικό αθλητισμό. Άλλη κατηγορία φίλαθλων είναι οι Άρχοντες, οι κριτές, οι διαιτητές, οι αρχηγοί και οι γιατροί των αγωνιστικών και αθλητικών ομάδων, οι φίλοι (θεατές) των συμμετεχόντων, σε αγώνες και αθλητικές εκδηλώσεις, αθλητικών ομάδων¹² και κάθε άλλο πρόσωπο που ήθελε συμμετάσχει στα δρώμενα του αθλητισμού. Αυτό που ενδιαφέρει το αθλητικό δίκαιο, όπως τονίζεται από πολύ νωρίς, είναι η εξωτερική συμπεριφορά του φίλαθλου με βάση τους κανόνες δικαίου και τις αρχές του φίλαθλου πνεύματος που είναι διατυπωμένες σε κανόνες δικαίου. Είναι το θετικό δίκαιο, δηλαδή, του φίλαθλου πνεύματος και η αναζητούμενη αντιαθλητική συμπεριφορά στη βάση των κανόνων αυτών που προσδιορίζουν την ιδιότητα του φίλαθλου¹³. Φίλαθλο ιδιότητα θεωρείται ότι έχει κάθε φυσικό πρόσωπο, που αναγνωρίζεται ως φίλαθλος, σύμφωνα με το νόμο και τον κανονισμό περί φίλαθλου πνεύματος της Ε.Φι.Π.Η.Δ.¹⁴. Ο φίλαθλος, σύμφωνα με τον Κώδικα Φίλαθλου Πνεύματος, οφείλει να τηρεί τις αρχές του φίλαθλου πνεύματος, να εμφορείται από ειλικρινή προς τον αθλητισμό αγάπη και να μην αποβλέπει στην, μέσω του αθλητισμού, απόκτηση υλικού του οφέλους ή στην βελτίωση της οικονομικής του θέσης, εκτός από τις περιπτώσεις που ο αθλητικός νόμος ρητά επιτρέπει την άσκηση σχετικής δραστηριότητας. Επιπρόσθετα, ο φίλαθλος οφείλει να επιδεικνύει ανεπίληπτη από άποψη ήθους και συμπεριφοράς διαγωγή στη κοινωνία, να μην ενεργεί με τρόπο αντίθετο στις αρχές του φίλαθλου πνεύματος, να εκτιμά την καλή αγωνιστική προσπάθεια και να απέχει από κάθε ενέργεια που μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς τους αθλητές ή να δυσχεραίνει την ομαλή εκτέλεση των αγώνων και των αθλητικών εκδηλώσεων.

12. Βλ. *Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος* (2005), Αθλητικό Δίκαιο Ι, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 231-234.

13. Βλ. άρθρο 130 του Ν 2725/1999 όπως ισχύει και άρθρο 22 του καταστατικού της Ε.Ο.Ε. μετά τις τροποποιήσεις του Ν 4726/2020 και σχ. άρθρα του οικείου Κανονισμού ως Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ. Πρβλ. *Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος* (2000), Η φίλαθλος ιδιότητα και ο ελληνικός νόμος, Ηθική Στα Σπορ-Ethics on Sports, Αθήνα, σελ. 98 -102 και *του ιδίου* (2005), ό.π. σελ.231-234.

14. Βλ Ε.Φι.Π.Η.Δ. 2021, Κώδικας Φίλαθλου Πνεύματος, Ηθικής και Δεοντολογίας, άρθρο 3, https://hoc.gr/sites/default/files/EBOOK-EFIPHD_new_lock.pdf

Επίσης, τα μέλη διοίκησης και τα απλά μέλη των αθλητικών σωματείων και των λοιπών νομικών προσώπων που συνδέονται με τον αθλητισμό, οι άρχοντες, οι κριτές, οι διαιτητές, οι ιατροί αγώνων και οι αρχηγοί αθλητικών ομάδων, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, οφείλουν να επιδεικνύουν την προσήκουσα στο αξίωμα και τον ρόλο τους διαγωγή, να τηρούν απαρέγκλιτα τους κείμενους κανονισμούς και να εκτελούν τις εντολές των προϊσταμένων αθλητικών αρχών, που σχετίζονται με τη φύση της αθλητικής τους δράσης, σύμφωνα με τους κανονισμούς του συγκεκριμένου αθλήματος και του αθλητικού νόμου. Οι αθλητές κάθε αθλήματος κατά τη συμμετοχή τους σε αγώνες και αθλητικές εκδηλώσεις οφείλουν να επιδεικνύουν την προσήκουσα στον αθλητή διαγωγή, να τηρούν απαρεγκλίτως τους κείμενους κανονισμούς και να εκτελούν τις εντολές των προϊσταμένων αθλητικών αρχών που σχετίζονται με τη φύση της αθλητικής τους δράσης σύμφωνα με τους κανονισμούς του συγκεκριμένου αθλήματος και του αθλητικού νόμου. Όπως τονίζεται στον Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ., οι φίλοι (θεατές) συμμετέχοντες σε κάθε αγώνα ή σε αθλητικές εκδηλώσεις οφείλουν να μην εμφορούνται από πνεύμα μίσους και εκδίκησης της αντιπάλου ομάδος και να επιδεικνύουν προς τους αθλητές και τους ασκούντες τα καθήκοντά τους εντός του αγωνιστικού χώρου τον προσήκοντα σεβασμό, χωρίς διάκριση ως προς την εθνικότητα, το φύλο, τον τόπο καταγωγής ή το σωματείο. Τον ίδιο προσήκοντα σεβασμό οφείλουν να επιδεικνύουν και προς τους υποστηρικτές (φίλους) άλλων αθλητών ή ομάδων τόσο κατά τη διάρκεια του αγώνα ή της αθλητικής εκδήλωσης, όσο και σε κάθε άλλη έκφραση της ζωής τους.

II. Φίλαθλος ιδιότητα

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ.¹⁵, η φίλαθλος ιδιότητα είναι ασυμβίβαστη:

- Στην περίπτωση των μελών διοίκησης και των απλών μελών αθλητικού σωματείου, ένωσης, ομοσπονδίας, συνδέσμου, τμήματος αμειβομένων αθλητών, μετόχων αθλητικής ανώνυμης εταιρείας και γενικά μελών κάθε νομικού προσώπου που συνδέεται, βάσει του σκοπού του, με τον αθλητισμό, με τη σύμπτωση στο πρόσωπό τους της ιδιότητας τους αυτής με τα εκάστοτε προβλεπόμενα από τον αθλητικό νόμο κωλύματα και ασυμβίβαστα¹⁶ (π.χ. του προπονητή του οικείου αθλήματος).

- Με την αμετάκλητη καταδίκη από τα αρμόδια δικαστήρια οποιουδήποτε προσώπου για ενέργεια που υπάγεται στην κατηγορία των αδικημάτων της «βίας στα γήπεδα»¹⁷.

- Με τη φίλαθλο ιδιότητα δεν συνάδουν ενέργειες αντίθετες από τις αρχές του φίλαθλου πνεύματος. Κάθε τέτοια υπαίτια και καταλογιστή ενέργεια συνιστά παραβί-

αση των αρχών του φίλαθλου πνεύματος και τιμωρείται βάσει των διατάξεων και με τις ποινές του Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ. Οι ενέργειες αυτές είναι: «*Η μη τήρηση του «ευ αγωνίζεσθαι» από τους συνδεόμενους (πλην των υποστηρικτών - φίλων) με κάθε τρόπο με τους αγώνες και τις αθλητικές εκδηλώσεις, πριν την έναρξη, κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη αυτών.*

ii. Η μη επίδειξη του προσήκοντα σεβασμού από τους φίλους (θεατές) των συμμετεχόντων σε αγώνες και αθλητικές εκδηλώσεις και η παράβαση των, εκάστοτε ισχυουσών, διατάξεων για τη «βία στα γήπεδα» στα πλαίσια ή με αφορμή αυτές.

iii. Η με οποιονδήποτε τρόπο, πλην της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, αλλοίωση ή/και απόπειρα αλλοίωσης του αποτελέσματος του αγώνα.

iv. Η μη τήρηση διατάξεων του εκάστοτε περί αθλητισμού ισχύοντος νόμου που αφορά το φίλαθλο πνεύμα και την Ηθική δεοντολογία στον Αθλητισμό.

v. Η χρήση ή/και απόπειρα χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ.

vi. Η ρατσιστική συμπεριφορά ή η συμπεριφορά που κατατείνει σε διακρίσεις βάσει του φύλου, της θρησκείας, των πολιτικών πεποιθήσεων και του σεξουαλικού προσανατολισμού και

vii. Κάθε άλλη ενέργεια, που έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές του Φίλαθλου Πνεύματος (έστω και αν δεν αναφέρεται στον παρόντα Κώδικα)».

Στο φίλαθλο πνεύμα προσδιορίζεται κατά περιεχόμενο και η έννοια του «ευ αγωνίζεσθαι»¹⁸ με τον νέο Κώδικα. Στο περιεχόμενο αυτό «*υπάγεται κάθε ενέργεια που δεν συνάδει με την αρχή του «ευ αγωνίζεσθαι» (fair play) ή κατά την ελληνική αγωνιστική την «αγαθή έριδα», που οφείλει να διακατέχει κάθε συνδεόμενο (αθλητή, προπονητή, μέλος διοίκησης, διαιτητή, υπεύθυνο σταδίου κ.λπ.) με τον αγώνα και την αθλητική εκδήλωση, πλην των υποστηρικτών (φίλων) των ομάδων».* Προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου αυτού είναι η ενέργεια να λαμβάνει χώρα πριν την έναρξη, κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη του αγώνα ή της αθλητικής εκδήλωσης και να αφορά την προσβολή της τιμής, κατά την έννοια των άρθρων 361επ. του Ποινικού Κώδικα, όπως εκάστοτε ισχύουν, και την απρεπή συμπεριφορά προς κάθε συνδεόμενο (πλην των υποστηρικτών - φίλων) από κάθε συνδεόμενο με τον αγώνα ή την αθλητική εκδήλωση προσώπου, ή τη συμμετοχή σε ενέργειες που δυσφημούν τον αθλητισμό. Επίσης, αντιτίθεται στο φίλαθλο πνεύμα, η μη επίδειξη του προσήκοντα σεβασμού από τους υποστηρικτές (φίλους), η συμμετοχή σε βία στα γήπεδα όπως ρητώς αναφέρονται στον Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ.¹⁹ και κάθε ενέργεια με σκοπό την αλλοίωση του αποτελέσματος του αγώνα, η οποία δεν συνάδει με την αρχή του τίμιου αγώνα και επιδιώκει την, με μη

15. Βλ. Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ., άρθρο 5, ό.π.

16. Βλ άρθρο 3 του Ν 2725 / 1999 όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις του Ν 4726/2020.

17. Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος (2005), ό.π.

18. Βλ. Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ. (2021), άρθρο 6.

19. Βλ. Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ. (2021), άρθρο 7.

νόμιμα μέσα, αλλοίωση του αποτελέσματος του αγώνα προς όφελος ομάδας ή αθλητή. Ενέργειες, με το παραπάνω περιεχόμενο, αποτελούν:

«- Η απόπειρα ή η δωροδοκία αθλητή, διαιτητή ή άλλου συνδεδεμένου με τον αγώνα ή την αθλητική εκδήλωση προσώπου.

- Η πλαστοπροσωπία αθλητή, διαιτητή ή άλλου συνδεδεμένου με τον αγώνα ή την αθλητική εκδήλωση προσώπου.

- Η με οποιοδήποτε τρόπο παρακώλυση της συμμετοχής στον αγώνα ή την αθλητική εκδήλωση αθλητή, προπονητή ή άλλου συνδεδεμένου με αυτόν προσώπου αντίπαλης ομάδας.

- Η κατά τη διάρκεια του αγώνα ή της αθλητικής εκδήλωσης, με πρόθεση, παραπλάνηση διαιτητή ή κριτή, από αθλητή, προπονητή ή άλλο συνδεδεμένο με τον αγώνα ή την αθλητική εκδήλωση, πρόσωπο με σκοπό την λήψη εσφαλμένης απόφασης. Τυχόν εκ των υστέρων, μη οικειοθελής, παραδοχή της από τον αθλητή ή όποιο πρόσωπο προέβη στην ενέργεια δεν συνιστά ελαφρυντικό.

- Παράνομος στοιχηματισμός όπως ορίζεται στο νόμο»²⁰.

Στις αντίθετες με το φιλάθλο πνεύμα ενέργειες συγκαταλέγεται, ομοίως, η χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ²¹ και κάθε ενέργεια που συνιστά παράβαση των, εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων κατά της χρήσης απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, ανεξάρτητα από την θετική ή μη επιρροή της χρήσης τους στο αποτέλεσμα του αγώνα ή της αθλητικής εκδήλωσης²².

20. Βλ. Ν 4639/2019 (ΦΕΚ 185/Α' /22-11-2019) για την κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπογράφηκε στο Magglingen/Macolin τη 18^η Σεπτεμβρίου 2014, σχετικά με τη χειραγώγηση των αθλητικών αγώνων και για επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό, τη μετατροπή της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής σε Ν.Π.Ι.Δ., τη κύρωση του νέου καταστατικού αυτής και άλλες διατάξεις. Βλ. επίσης *Dingli Robert* (2018), An Overview of the Macolin Convention, *International Sport Law review Pandektis*, Vol. 12:3/4, σελ. 328-338, *Anna Kyprianou* (2015), A World Against Corruption; Match Fixing, *Sports Law: 22 Years I.A.S.L.* [Proceedings of 20th IASL Congress (Athens 2014), *Dimitrios Panagiotopoulos Ed.*], σελ 522-526, *Hande Öztürk* (2015), Financial Fair Play Regulations and the Future of European Football, *Sports Law: 22 Years I.A.S.L* [Proceedings of 20th IASL Congress (Athens 2014), *Dimitrios Panagiotopoulos Ed.*], Hellenic Center of Research on Sports Law, σελ. 584-596.

21. Βλ. Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ. άρθρο 9 και Ν 4791/2021 (ΦΕΚ 51/Α' /3-4-2021).

22. Βλ. Κώδικα Αντιντόπινγκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Αντιντόπινγκ (Κώδικα WADA) μετά την ενσωμάτωση στο εσωτερικό δίκαιο με το Ν 4373/2016 και την τροποποίησή του με το Ν 4791/2021 (ΦΕΚ 51/Α' /3-4-2021). Πρβλ. *Panagiotopoulos Dimitrios P.*, *Kallimani Zografenia* (2016), Implementation of WADA ..., ό.π., σελ. 135-139, όπως και *Konstantinos Konstantinidis, Zografenia Kallimani, Dimitrios P. Panagiotopoulos* (2020), The Judgment of Sport Jurisdiction Bodies on Doping Cases, *International Sports Law Review Pandektis (ISLR)*, Vol. 13, issues 1:2, σελ. 117-125.

Η τέλεση των ενεργειών αυτών από προπονητή ανηλίκου αθλητή συνιστά επιβαρυντική περίπτωση²³. Πέραν αυτών, ιδιαίτερης νομικής μεταχείρισης λαμβάνει και κάθε ενέργεια που δεν συνάδει με την έννοια του ερασιτεχνικού αθλητισμού, όπως είναι η μη επιτρεπόμενη από τον αθλητικό νόμο λήψη αμοιβής ή άλλου ανταλλάγματος για προσφορά αθλητικών υπηρεσιών. Ως τέτοια λογίζεται η υποκρυπτόμενη επαγγελματική δραστηριότητα, με σύμβαση εργασίας στην ερασιτεχνική αθλητική δράση²⁴.

Η ρατσιστική συμπεριφορά συνιστά, μη επιτρεπόμενη, διάκριση λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, ηλικίας, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων και σεξουαλικού προσανατολισμού²⁵ ενώ κατά τον Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ., περιπτώσεις ρατσιστικής συμπεριφοράς είναι: Η άρνηση ή η απαγόρευση από τρίτον συμμετοχής αθλητή σε αγώνα λόγω θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Η προσβολή της τιμής και η απρεπής συμπεριφορά με ρατσιστικό περιεχόμενο καθώς και η προβολή, η προώθηση απόψεων ρατσιστικού περιεχομένου, μέσω των ΜΜΕ και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης όπως και η παρεμπόδιση από τρίτον συμμετοχής αθλητή σε αγώνα λόγω ρατσιστικών πεποιθήσεων.

Τέλος κάθε ενέργεια που, έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος, μπορεί να μην αναφέρεται ρητά στον Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ.²⁶ αλλά να απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 130 του Ν 2725/1999 και των διατάξεων των Ν 4639/2019 και 4726/2020.

III. Η επί του φιλάθλου πνεύματος δικαιοδοσία

Σύμφωνα με το νόμο²⁷, οι ασχολούμενοι με υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ως διοικούντες μέλη, αθλητές, προπονητές, γυμναστές στα κάθε είδους αθλητικά, γυμναστικά και αγωνιστικά σωματεία, ενώσεις, επαγγελματικούς συνδέσμους ή ομοσπονδίες, οι συμμετέχοντες ως διαιτητές, παρατηρητές ή ιατροί αγώνων καθώς και οι παρακολουθούντες τις εκδηλώσεις αυτές οφείλουν να τηρούν τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος και των παραδόσεων του αθλητισμού και του ολυμπιακού ιδεώδους και να μην επιδεικνύουν εν γένει αντιαθλητική συμπεριφορά²⁸.

23. Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ. ως άνω άρθρο 9.

24. Βλ. *Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος* (2006), Αθλητικές υπηρεσίες ερασιτέχνη αθλητή - Αθλητική ιδιότητα και υποκρυπτόμενη σύμβαση εργασίας, Δ.Ε.Ν. 2006, σελ. 1638-1647.

25. Στον ίδιο Κώδικα αρθρο11.

26. Ιδ. άρθρο 13.

27. Βλ. παρ. 1 του άρθρου 130 Ν 2725/1999, περισσότερα βλ. Δ. Π. *Παναγιωτόπουλος*, Επισκόπηση Αθλητικού Δικαίου *Lex Sportiva*, τόμ. 6, σελ. 316-323.

28. Βλ. Άρθρο 130 του Ν 2725/1999 όπως ισχύει μετά την έκδοση των νόμων 4639/2019 (Α' 185) από το άρθρο 22 του Ν 4726/2020 με τις διατάξεις των οποίων καταργήθηκε το άρθρο 4, παρ. 1 του Ν 3148/1955 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 παρ.6 του Ν 75/75, Β.Δ/γμα 26.9.1955, ΦΕΚ 273, άρθρα 3 και 4 και Υπ. Απ. 15752/23.8.1975, ΦΕΚ

Η παράβαση των ανωτέρω αρχών επισύρει στους παραβάτες ως κύρωση την οριστική ή για ορισμένη χρονική διάρκεια απαγόρευση συμμετοχής σε αγωνιστικούς χώρους και στα αθλητικά πράγματα. Η ποινή αυτή επιβάλλεται κατ' αποκλειστική αρμοδιότητα από την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, Ηθικής & Δεοντολογίας (Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ.)²⁹ όπως μετονομάστηκε πλέον η Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.ΦΙ.Π.)³⁰. Το περιεχόμενο του φιλάθλου πνεύματος μέχρι τούδε δεν προσδιοριζόταν ακριβώς στο νόμο και αυτό ήταν ένα πρόβλημα για την ορθή λειτουργία της Ε.ΦΙ.Π. μέχρι τη ρητή αναφορά του άρθρου 22 του καταστατικού της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής (Ε.Ο.Ε.). Αυτός ήταν ένας λόγος που ειδικά για το φίλαθλο πνεύμα, ένεκα της επιρροής της μεγάλης ελληνικής παράδοσης η κορυφή της οποίας είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες, είχε συσταθεί και λειτουργούσε στο πλαίσιο της τέως Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων (Ε.Ο.Α), η Επιτροπή Φιλάθλου Ιδιότητας (Ε.Φ.Ι.)³¹, η οποία λειτουργούσε ως θεματοφύλακας κυρίως των ολυμπιακών αξιών και κατ' επέκταση και του λεγόμενου φιλάθλου πνεύματος.

Σήμερα, η Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ. είναι ένα πειθαρχικό όργανο πρώτου βαθμού του οποίου οι δραστηριότητες περιορίζονται σε υποθέσεις που προσβάλλουν το φίλαθλο πνεύμα, τις αρχές και τις παραδόσεις του αθλητισμού στην πρακτική της αθλητικής δραστηριότητας³². Η Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ. ορίζεται στον αθλητικό νόμο πλέον και στον Κώδικα Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ., ο οποίος εγκρίθηκε από την Ολομέλεια της Ε.Ο.Ε. σύμφωνα με το καταστατικό της³³, και αναγνωρίζεται ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου ειδικού σκοπού.

Η Ε.Ο.Ε. απαρτίζεται από ένα σύνολο εκπροσώπων μελών των αθλητικών ομοσπονδιών, οι οποίοι, στους κόλπους της Ε.Ο.Ε., εκπροσωπούν την οικεία ομοσπονδία

αθλήματος στο αθλητικό γίγνεσθαι. Η Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ. συγκροτείται από την Ε.Ο.Ε. σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού της όπως αυτό ισχύει μετά την με νόμο δημοσίευσή του. Αποτελείται «από πέντε (5) μέλη εκ των οποίων τρία (3) μέλη, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου, είναι μέλη της Ε.Ο.Ε. με δικαίωμα ψήφου ή εκπρόσωποι αθλητικών ομοσπονδιών - μελών της Ε.Ο.Ε. με δικαίωμα ψήφου και δύο (2) μέλη είναι πρόσωπα αναγνωρισμένου κύρους, κατά προτίμηση απόφοιτοι νομικών σχολών της ανώτατης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι άλλης σχολής της ανώτατης εκπαίδευσης, με εξειδίκευση στο αθλητικό δίκαιο»³⁴. Πέραν τούτων, ο πρόεδρος της Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ. εκλέγεται από την Εκλογική Ολομέλεια της Ε.Ο.Ε., τα υπόλοιπα μέλη εκλέγονται κατά τη δεύτερη συνεδρίαση της Ολομέλειας ενώ τα πρόσωπα αναγνωρισμένου κύρους προτείνονται από τον Πρόεδρο της Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ.³⁵.

Α. Αρμοδιότητες Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ.

Με το άρθρο 22 του Καταστατικού της Ε.Ο.Ε. όπως δημοσιεύτηκε με το δέκατο τρίτο άρθρο του Ν 4639/2019³⁶, η αρμοδιότητα της Ε.ΦΙ.Π.Η.Δ. επεκτάθηκε και σε κάθε παράβαση της ηθικής, της δεοντολογίας, του Ολυμπιακού Χάρτη και των Κανονισμών της Δ.Ο.Ε. και των Κανονισμών της Ε.Ο.Ε.. Επίσης, έλαβε χώρα και ο κανονιστικός προσδιορισμός των παραβάσεων αρμοδιότητας της. Μεταξύ των παραβάσεων, συμπεριλαμβάνονται:

- η χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ντόπινγκ, επιβεβαιωμένη με πόρισμα - απόφαση της αρμόδιας κρατικής αρχής
- η αμετάκλητη παραπομπή, με κλητήριο θέσπισμα ή βούλευμα και καταδίκη, σε οποιαδήποτε ποινή, για διάθεση ή εμπορία απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων ή άλλη παράβαση της κείμενης νομοθεσίας περί ντόπινγκ, παράβαση της νομοθεσίας περί εξαρτησιογόνων ουσιών, έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, αδίκημα αθλητικής βίας, χειραγώγηση ή αλλοίωση αποτελέσματος αγώνα, δωροδοκία
- η δωροληψία αθλητικών παραγόντων
- η πλαστογραφία με στόχο την παραπλάνηση των αθλητικών αρχών
- η παραβίαση του Κώδικα της Δ.Ο.Ε. για την πρόληψη της χειραγώγησης αγώνων
- η παραβίαση του δικαιώματος της ελεύθερης συμμετοχής στην αθλητική δράση

913/30.8.1975, τ. Β'. Πρβλ. Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος (2000), Τεκμήριον του Φίλαθλου, Ο Φίλαθλος στον 21ο Αιώνα (Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας Δήμου και Α. Ο. Χαϊδαρίου 17 Δεκεμβρίου 1999), Ίων: Αθήνα, σελ. 23-38. Επίσης του ίδιου (2000), Η φίλαθλος ιδιότητα και ο ελληνικός νόμος, Ηθική Στα Σπορ- Ethics on Sports, Αθήνα, σελ. 98 -102.

29. Βλ. Άρθρο 22 του Καταστατικού της Ε.Ο.Ε. 2019., μετά την τροποποίηση του δέκατου τρίτου άρθρου του Ν 4639/2019 (Α' 185) από το άρθρο 22 του Ν 4726/2020.

30. Η Επιτροπή Φιλάθλου Ιδιότητας Ε.Φ.Ι. είχε συσταθεί από τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν 3148/1955 (ΦΕΚ 54 Α').

31. Το έργο αυτής της επιτροπής υποστήριξαν οι διατάξεις των Β' Δγγμάτων του 1955 περί φιλάθλου πνεύματος (περιεχόμενο διατάξεων άλλης εποχής που όμως ισχύουν και καθορίζουν και σήμερα το φίλαθλο πνεύμα) και διατάξεις του Ν 3148/1955 που καταργήθηκαν με τους νόμους 3649/2019 και 4726/2020, ως άνω.

32. Βλ. Για την παλαιότερη φύση βλ. Δημήτριος Παναγιωτόπουλος (2005), Αθλητικό Δίκαιο Ι, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 58-60 και σχ. αποφάσεις επίσης παλαιότερα βλ. Δ. Λεοντίδης (1977), Διαπιστώσεις και Στόχοι της Ε.Φ.Ι., Ε.Ο.Α. Ενημ. Δελτίο Απρ. - Ιουν. 1977, σελ 26.

33. Βλ. Άρθρο 22 του καταστατικού της Ε.Ο.Ε., μετά την τροποποίηση του δέκατου τρίτου άρθρου του Ν 4639/2019 (Α' 185) από το άρθρο 22 του Ν 4726/2020.

34. Βλ. παρ 4 του άρθρου 22 του καταστατικού μετά την τροποποίηση του δέκατου τρίτου άρθρου του Ν 4639/2019 (Α' 185) από το άρθρο 22 του Ν 4726/2020.

35. Βλ. Άρθρα 12 και 13 του καταστατικού της Ε.Ο.Ε., όπως ρητώς ορίζεται στην παρ. 5 του άρθρου 22 του καταστατικού της Ε.Ο.Ε., ως άνω.

36. Όπως ισχύει το καταστατικό της Ε.Ο.Ε., μετά την τροποποίηση του δέκατου τρίτου άρθρου του Ν 4639/2019 (Α' 185) από το άρθρο 22 του Ν 4726/2020.

- η λεκτική ή έμπρακτη επίδειξη έλλειψης σεβασμού στη διαφορετικότητα (φυλής, χρώματος, γλώσσας, φύλου, θρησκευτικών, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων κ.λπ.)

- η παραβίαση των διατάξεων του καταστατικού της Ε.Ο.Ε. και των εσωτερικών κανονισμών της, με σκοπό την αποκόμιση προσωπικού οφέλους ή την παρεμπόδιση συμμετοχής στα όργανα διοίκησης αθλητικού φορέα ή την παρεμπόδιση συμμετοχής σε αγώνες

- κάθε άλλη παραβίαση του φίλαθλου πνεύματος, των αγωνιστικών και αθλητικών ηθών και της αθλητικής δεοντολογίας.

Η Ε.Φι.Π.Η.Δ. συνεδριάζει «με τριμελή σύνθεση στο στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας και με πενταμελή σύνθεση στο στάδιο της εξέτασης της υπόθεσης στην ουσία της και λήψης απόφασης, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο νόμο και στους εγκεκριμένους από την Ολομέλεια κανονισμούς της»³⁷.

Β. Κώδικας φίλαθλου πνεύματος, ηθικής και δεοντολογίας

Η αήθης και αντιαθλητική συμπεριφορά στον αθλητισμό δεν σχετίζεται μόνο με τους συμμετέχοντες αλλά και με τους διαχειριστές - διοικητικούς παράγοντες προπονητές, τους χορηγούς, τους διαιτητές και τους θεατές. Μετά την μεγιστοποίηση της αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς στον αθλητισμό όπως έχουμε τονίσει πολλάκις στο παρελθόν³⁸ ήλθε το πλήρωμα του χρόνου να υπάρξει ενιαία ρύθμιση της δεοντολογίας για την αθλητική πρακτική όπως υπάρχει σε άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής. Ένας κώδικας φίλαθλου πνεύματος, δηλαδή, με εξειδίκευση των στοιχείων που προσδιορίζουν την ειδική φύση της αθλητικής δεοντολογίας, πέραν των βεβαιωμένων περιστατικών προσβολής της προσωπικότητας, της ηθικής μείωσης και της αντιαθλητικής συμπεριφοράς εν γένει.

Μέγα ζήτημα εκτός των παραπάνω είναι αυτό της προπονητικής διαδικασίας και της σωματικής υπέρ-επιβάρυνσης των αθλητών και της δημιουργίας κατάστασης δουλείας σε νεαρούς αθλούμενους από παράγοντες της προπονητικής και των αγώνων, ακόμα και από τους γονείς. Για το λόγο αυτό έχουμε πολλάκις τονίσει ότι είναι σημαντικό να ερευνηθούν περαιτέρω οι πηγές αθλητικής δεοντολογίας και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το ειδικό όργανο ελέγχου της συμπεριφοράς στον αθλητισμό, όπως είναι η Ε.Φι.Π.Η.Δ., και η δυνατότητα να υιοθετηθεί ένας Κώδικας Αθλητικής Δεοντολογί-

ας με διάφορες πτυχές και ανάλογη δομή³⁹. Τονίζαμε ότι ο Κώδικας αυτός θα μπορούσε να λειτουργήσει σε συνδυασμό με την ίδρυση μιας ανεξάρτητης αθλητικής αρχής η οποία θα μπορούσε μεταξύ άλλων να εφαρμόσει και τις αρχές ενός τέτοιου Κώδικα Αθλητικής Δεοντολογίας⁴⁰. Μετά την με νόμο, όπως αναλύθηκε παραπάνω, μετατροπή της Ε.Ο.Ε. σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και την πρόβλεψη της λειτουργίας της Ε.Φι.Π.Η.Δ. ρητώς ορίζεται, ότι: «Μέσα σε τρεις (3) μήνες από τη σύστασή της κατά τις διατάξεις του καταστατικού, η Ε.Φι.Π.Η.Δ. συντάσσει και υποβάλλει προς έγκριση στην Ολομέλεια, ειδικό Κανονισμό»⁴¹. Ρητώς ορίζεται επίσης ότι ο ίδιος Κανονισμός πρέπει να περιλαμβάνει και ρυθμίσεις με τις οποίες θα οριοθετούνται, οι έννοιες «φίλαθλος», «φίλαθλος ιδιότητα», «φίλαθλος πνεύμα», «αθλητικά και αγωνιστικά ήθη» και κάθε άλλη έννοια σχετική με το έργο της Ε.Φι.Π.Η.Δ., όπως και ότι θα πρέπει να θεσπισθούν «διαδικαστικοί - δικονομικοί κανόνες, ιδίως σχετικά με τη διενέργεια προκαταρκτικής έρευνας - ανάκρισης, τις ειδικότερες εξουσίες της, την ακρόαση του ενδιαφερόμενου κ.ά, οι οποίοι θα εξασφαλίζουν αφενός την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων κι αφετέρου το σχηματισμό ορθής και δίκαιης κρίσης, η οποία να ικανοποιεί το κοινό περί δικαίου αίσθημα στο αθλητικό γίγνεσθαι»⁴².

Ο ανωτέρω Κανονισμός ως Κώδικας Φιλάθλου Πνεύματος Ηθικής & Δεοντολογίας της Ε.Φι.Π.Η.Δ. εγκρίθηκε από την ολομέλεια της Ε.Ο.Ε., σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού αυτής και το νόμο και ισχύει από την έγκρισή του»⁴³. Ο Κανονισμός αυτός, εκτός των άλλων, προβλέπει την προσκόμιση παραβόλου το ύψος

37. Όπως ορίζεται στην παρ. 6 του άρθρου 22 του καταστατικού της Ε.Ο.Ε., ως άνω.

38. Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος, ό.π., περί φίλαθλου πνεύματος και φίλαθλου ιδιότητας από το 1990 μέχρι πρόσφατα. Πρβλ. McLaren Richard H. (2013), Governance in Sports Governing Bodies, Sport Law, Structures, Practice, Justice- Sports Science and Studies [Dimitrios Panagiotopoulos, Wang Xioping Eds], Hellenic Center of Research on Sports Law, Athens, σελ. 311 -317.

39. Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος (2005), Αθλητικό Δίκαιο Ι, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ.218-242, του ίδιου για το πρόβλημα αυτό (1998 Επιμ.), Ο Αθλητής στο Κατώφλι Του 21ου Αιώνα: Αθήνα 2004, Πρακτικά 2^{ου} Συμποσίου ΕΚΕΑΔ, Λαμία 98, ΝαΟΛ: Αθήνα, (2003), Αθλητική Ένομη Τάξη- Αρνητικά Φαινόμενα Στον Αθλητισμό και Αθλητική Δεοντολογία, Αντ. Ν Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, σελίδες 470, του ίδιου (2005), Doping και Συμπληρώματα Διατροφής Βίοι Παράλληλοι, Πρακτικά 15^{ου} Πανελληνίου Σεμιναρίου της Γυναικολογικής Ενδοκρινολογικής Εταιρείας, 29-30 Ιανουαρίου 2005, σελ. 68-79.

40. Δημήτριος Π. Παναγιωτόπουλος (2007), Φίλαθλο Πνεύμα, ΕΦΙΠ και ορθή-δίκαιη δίκη στον αθλητισμό, Lex Sportiva, τόμ. 6, σελ. 316-323, όπως του ίδιου (2005), Αθλητικό Δίκαιο Ι, ό.π.

41. Βλ. παρ. 3 του άρθρου 22 του καταστατικού της Ε.Ο.Ε. μετά την τροποποίηση του δέκατου τρίτου άρθρου του Ν 4639/2019 (Α΄ 185) από το Άρθρο 22 του Ν 4726/2020.

42. Βλ. περιπτώσεις α) και β) της παρ. 3 του άρθρου 22 του καταστατικού της Ε.Ο.Ε., ως άνω.

43. Ο κανονισμός αυτός προ πολλού από το 2010 ήταν πρόταση του Προέδρου της ΕΦΙΠ τότε Γεωργίου Λενού, ο οποίος με τη συνεργασία μαζί μας εισηγήθηκε τον Κώδικα ΕΦΙΠ και μετά Ε.Φι.Π.Η.Δ. Στον κώδικα αυτό διαμορφώσαμε τα κείμενα και είχαμε την επιστημονική επιμέλεια αυτών μέχρι την τελική τους έκδοση. Ο Κώδικας αυτός μετά την ισχύ του καταστατικού της Ε.Ο.Ε. δια των νόμων 4639/2019 και 4726/2020, ενεκρίθη από την Ολομέλεια της Ε.Ο.Ε. στις 13-10-2020 και τέθηκε σε ισχύ με τις τροποποιήσεις της οικείας επιτροπής της 10-12-2020. Δημοσιεύτηκε από την Ε.Ο.Ε. με επιμέλεια της έκ-

του οποίου καθορίζεται με απόφαση της ολομέλειας της Ε.Ο.Ε., προκειμένου ιδιώτης να προσφύγει στην Ε.Φι.Π.Η.Δ. με καταγγελία για παραβάσεις στο φιλάθλο πνεύμα ή για συμπεριφορά απάδουσα προς αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις νόμου και καταστατικού της Ε.Ο.Ε.. Η Ολομέλεια της Ε.Ο.Ε. καθόρισε το ύψος του παραβόλου αυτού, επί ποινή απαραδέκτου της καταγγελίας για ιδιώτες, στο ύψος των 1.000 ευρώ, υπό την αίρεση της επιστροφής του αν η καταγγελία έχει βάση και ευδοκιμήσει⁴⁴. Το παράβολο αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως υπέρογκο και ουχί άκρως αναγκαίο, όπως έχει κριθεί για παρόμοιες υποθέσεις από το Συμβούλιο της Επικρατείας⁴⁵. Στόχος της απόφασης αυτής της Ε.Ο.Ε. είναι να προστατεύσει το αξιόπιστο της καταγγελίας ώστε να μην καταλήγουν σκόπιμα καταγγελίες για παραβίαση του φιλάθλου πνεύματος ενώπιον της Ε.Φι.Π.Η.Δ. Το ύψος, όμως, του απαιτούμενου παραβόλου εξέρχεται αυτής της λογικής και λειτουργεί αποτρεπτικά, αφαιρώντας κατ' ουσία τη δυνατότητα κάποιου να προστρέξει στην Ε.Φι.Π.Η.Δ. και να καταγγείλει συμπεριφορά απάδουσα προς το φιλάθλο πνεύμα, ακριβώς γιατί το υπέρογκο ύψος του απαιτούμενου παραβόλου τον αποτρέπει. Πέραν τούτων, ο καταγγέλλων δεν έχει κάποιο ιδιαίτερο άλλο έννομο συμφέρον, πλην της συμμετοχής του στην αθλητική δράση με το αίσθημα βλάβης του φιλάθλου πνεύματος αν υπάρχουν ανάλογες συμπεριφορές συμμετεχόντων σ' αυτόν. Για το λόγο αυτό ουδείς ως άτομο πρόκειται να προβεί σε καταγγελία πληρώνοντας υπέρογκο ποσό για το λόγο αυτό.

Σημειωτέον, ότι σύμφωνα με το Σύνταγμα, ο αθλητισμός εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον δια της συμμετοχής σ' αυτόν όπως ορίζει ο νόμος, υπό τον όρο ικανοποίησης των αγωνιστικών αισθημάτων δικαίου και των αθλητικών ηθών στον ορίζοντα των αρχών του φιλάθλου πνεύματος και της τήρησης του φιλάθλου πνεύματος, της ηθικής και δεοντολογίας και των αθλητικών και φιλάθλων αισθημάτων σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου. Έτσι η Ε.Φι.Π.Η.Δ. θα πρέπει να λειτουργεί υπέρ της προστασίας του φιλάθλου πνεύματος στον ορίζοντα αυτόν, της λειτουργίας του αθλητισμού προς εξυπηρέ-

τηση του δημοσίου συμφέροντος με την εξασφάλιση του φιλάθλου πνεύματος στην αθλητική δραστηριότητα. Η απόφαση, επομένως, από νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, όπως η Ε.Ο.Ε., επιβολής υπέρογκου ύψους παραβόλου, προκειμένου κάποιος να καταθέσει καταγγελία ενώπιον της Ε.Φι.Π.Η.Δ., είναι *contra legem* και αντιβαίνει στις διατάξεις του αθλητικού νόμου, ο οποίος γενικώς ενδιαφέρεται για την προστασία του φιλάθλου πνεύματος, αλλά κατ' επέκταση είναι και αντισυνταγματική διότι δεν περιορίζει απλά το δικαίωμα προσφυγής του ιδιώτη ενώπιον της Ε.Φι.Π.Η.Δ. για σοβαρές καταγγελίες, με σκοπό να προστατεύσει τη λειτουργία του αθλητισμού ως εξυπηρετούντα δημόσιο σκοπό, αλλά, αντίθετα, φθάνει στα όρια της κατάργησής του δικαιώματος τούτου, της συμμετοχής, δηλαδή, στην αθλητική δραστηριότητα όπως ορίζεται στο νόμο και υπό το ειδικότερο πνεύμα αυτού.

Η απόφαση αυτή της Ολομέλειας της Ε.Ο.Ε., κατ' εξουσιοδότηση του Κανονισμού (Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ.) που προέκυψε στο πλαίσιο διατάξεων του καταστατικού του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, όσο και αν η έγκρισή του τελεί υπό τις διατάξεις του καταστατικού της Ε.Ο.Ε., δεν μπορεί να εφαρμοστεί διότι είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του αθλητικού νόμου, ο οποίος θέτει σε άλλον ορίζοντα την προστασία και την ενώπιον της Ε.Φι.Π.Η.Δ. λειτουργία προστασίας του φιλάθλου πνεύματος, το οποίο με την απόφαση αυτή ακυρώνεται, ακυρωμένου και του ίδιου του Κώδικα. Στον αθλητικό νόμο ορίζεται ότι: «οι ασχολούμενοι με τα κάθε είδους αθλήματα και τις εν γένει αθλητικές, αγωνιστικές ή γυμναστικές εκδηλώσεις, καθώς και οι παρακολουθούντες τις εκδηλώσεις αυτές οφείλουν να τηρούν τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος και των παραδόσεων του αθλητισμού και του ολυμπιακού ιδεώδους»⁴⁶.

Κατά τις διατάξεις του ίδιου νόμου «η παράβαση των ανωτέρω αρχών επισύρει στους παραβάτες ως κύρωση την οριστική ή για ορισμένη χρονική διάρκεια απαγόρευση παρακολούθησης οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης, συμμετοχής τους υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ως διοικούντων, μελών, αθλητών προπονητών, γυμναστών στα κάθε είδους αθλητικά, γυμναστικά και αγωνιστικά σωματεία, ενώσεις, επαγγελματικούς συνδέσμους ή ομοσπονδίες, καθώς και της συμμετοχής τους ως διαιτητών, παρατηρητών ή ιατρών αγώνων»⁴⁷. Τις κυρώσεις αυτές επιβάλλει η Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, Ηθικής και Δεοντολογίας (Ε.Φι.Π.Η.Δ.) της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής πλην των παραβάσεων που αφορούν το ποδόσφαιρο⁴⁸ για τις οποίες επιλαμβάν-

δοσης από το μέλος της Ε.Ο.Ε. και Πρόεδρο της Ε.Φι.Π.Η.Δ. Γεώργιο Λενό.

44. Η Ολομέλεια της Ε.Ο.Ε. με απόφαση της, στις 15-12-2020, καθόρισε το ύψος του παραβόλου στα 1.000 ευρώ για τους καταγγέλλοντες, υπό την αίρεση της επιστροφής, αν η καταγγελία τους έχει βάση.
45. Βλ. καθώς πέραν των άλλων υπερβαίνει και την αρχή της αναλογικότητας και κρίνεται ως αντισυνταγματική και φθάνει στα όρια κατάργησης του εκ του οικείου νόμου δικαιώματος. Βλ. ΣτΕ 1724/1965, ΣτΕ 2944/1980, ΣτΕ (Τμ. Δ') 227/1991 με την απόφαση αυτή κρίνεται ως αντισυνταγματική η διάταξη που περιορίζει υπέρμετρα την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Σχετική είναι και η απόφαση του ΜΠρΙω-αν 215/1986 με την οποία κρίθηκε ότι οι ρυθμίσεις του άρθρου 36 του Ν 75/75, ήταν αντισυνταγματικές, ενώ με την ΑΠ 926/1979 απόφαση του, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι η απαγόρευση που έθετε το άρθρο αυτό ήταν αντισυνταγματική ως αντίθετη με το άρθρο 14 Σ.

46. Βλ. παρ 1 του άρθρου 130 του Ν 2725/1999 όπως ισχύει μετά την έκδοση του Ν 4639/2019 και το Ν 4726/2020.

47. Βλ. παρ. 2 εδ. πρώτο του άρθρου 130 του Ν 2725/1999, ως άνω, όπως ισχύει.

48. Για παραβάσεις που αφορούν το άθλημα του ποδοσφαίρου, η ΕΦΙΠ επιλαμβάνεται, «ύστερα από παραπομπή των οικείων δικαιοδοτικών οργάνων, κατά τα προβλεπόμενα στον κανονισμό αγώνων ποδοσφαίρου», σύμφωνα με την παρ 3 του άρθρου 130 ως άνω.

νεται μετά «από επώνυμη καταγγελία ή μετά από απόφαση της Ολομέλειας της Ε.Ο.Ε. ή αυτεπαγγέλτως και εκδίδει την απόφασή της το αργότερο μέσα σε δύο (2) μήνες από το πέρας της ενώπιον της ακροάσεως σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο Καταστατικό της Ε.Ο.Ε. και στους κανονισμούς της»⁴⁹.

Ο προσδιορισμός με ακρίβεια του χώρου και της φύσης του δικαίου που διέπει την αθλητική δράση, οδηγεί με ασφάλεια δικαίου σε ορθό δρόμο και ορθό τρόπο κρίσης των υποθέσεων και επίλυσης των αθλητικών διαφορών. Η δύναμη των διεθνών αθλητικών φορέων και η παγκόσμια ισχύ της Lex Sportiva, έχει άμεση επίπτωση και στην εφαρμογή της στο πεδίο του αθλητισμού στο εσωτερικό των κρατών. Εκείνος που αναζητά τη δικαιοσύνη, το δίκαιο όπως τονίζει ο Αριστοτέλης, αναζητά «την αμεροληψία, το μέσον: ο νόμος είναι το αμερόληπτο»⁵⁰ ως αμερόληπτη και αντικειμενικώς αποδιδόμενη κρίση, καθότι ο νόμος άρχων δεν γνωρίζει ούτε προτιμήσεις ούτε προσωπικά συμφέροντα, είναι «ένας σκεπτόμενος λόγος, νους, χωρίς επιθυμία, άνευ ορέξεως»⁵¹. Η προσφυγή στο δικαστή σημαίνει να προσφεύγεις στη δικαιοσύνη προς αναζήτηση του δικαίου, στο όργανο εκείνο που ως μια έμπυχη δικαιοσύνη ενεργεί μόνο με τη βούληση να είναι μια ενσάρκωμένη δικαιοσύνη, «οίον δίκαιον έμπυχον»⁵². Οι διατάξεις του Κώδικα της Ε.Φι.Π.Η.Δ. έρχονται πράγματι να δημιουργήσουν στέρεο πεδίο κρίσεως επί παραβάσεων που ανακύπτουν στο αθλητικό γίγνεσθαι⁵³ σχετικά με το φιλάθλο πνεύμα, τα αθλητικά, αγωνιστικά και φίλαθλα ήθη με προσδιορισμό τόσο της ουσίας του δικαίου αυτού αλλά και του τρόπου της ρυθμίσεως της διαδικασίας για την ορθή και δίκαιη κρίση⁵⁴ ενώπιον του δικαιοδοτικού οργάνου της Ε.Φι.Π.Η.Δ. και με όλες τις δικονομικές εγγυήσεις⁵⁵ που απαιτούνται, λόγω και της ιδιαιτερότητας του αθλητικού θεσμού. Υφίσταται για το όργανο εκείνο που ο νόμος ορίζει ως το φυσικό δικαστή στο πεδίο Lex Sportiva, προσδοκία απονομής του

δικαίου στον προσφεύγοντα - εμπλεκόμενο στην αθλητική ζωή⁵⁶. Αυτό ακριβώς έρχεται να ικανοποιήσει ο Κώδικας της Ε.Φι.Π.Η.Δ. ώστε με ειδικές κανονιστικές ρυθμίσεις, με απλό και αποτελεσματικό τρόπο να εξασφαλίσει την αντικειμενικότητα και την ορθοδικία στη σημερινή αθλητική ζωή ενώπιον του εκ του νόμου οριζόμενου προς τούτο ειδικού οργάνου⁵⁷, για την κρίση των περιπτώσεων παραβάσεως φιλάθλου πνεύματος, όπως αυτό ορίζεται πλέον στο νόμο.

Μετά την έκδοση του Κανονισμού, οι αποφάσεις της Ε.Φι.Π.Η.Δ., ως δικαιοδοτικού αθλητικού οργάνου στους κόλπους της Ε.Ο.Ε., θα μπου σε μια ορθή διαδικασία εκδίκασης για δίκαιη κρίση, αποτελώντας αποφάσεις που να ικανοποιούν τα αγωνιστικά αισθήματα και τα φίλαθλα αισθήματα καθώς και τα αθλητικά ήθη⁵⁸.

IV. Συμπέρασμα

Εν κατακλείδι, ο Έλληνας νομοθέτης εξασφαλίζει, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους διεθνείς κανόνες⁵⁹, ως έχει χρέος, το δικαίωμα έννομης προστασίας των κοινωνικών αγαθών όπως είναι ο αθλητισμός υπό τους όρους του φιλάθλου πνεύματος στον ορίζοντα των αθλητικών και φίλαθλων ηθών. Με τη σύσταση ειδικού δικαιοδοτικού οργάνου, με κατά νόμον ορθή δικαιοδοτική δομή και ειδικό κανονισμό, τον Κώδικα Ε.Φι.Π.Η.Δ.,⁶⁰ επέρχεται η επί της ουσίας δικαστική κρίση για τις παραβάσεις που ανακύπτουν στην αθλητική δραστηριότητα και το αθλητικό γίγνεσθαι στο πεδίο αυτό του δικαίου του φιλάθλου.

49. Βλ. παρ. 2 εδ. δεύτερο του άρθρου 130 ως άνω.

50. Βλ. Αριστοτέλης, Πολιτικά ΙΙΙ, 1287d4.

51. Ibid, 1287a, 88-33, «την του νου διανομήν επονομάζοντας νόμο», Πλάτων, Νόμοι, ΙV,714a, όπως και ΧΙΙ,957c, Φίληθος, 28c και 30d, πρβλ. Ηράκλειτος, απ. Β114 Diel-Granz.

52. Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια, V4, 7, 1132a21.

53. Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος (1997), Τα όργανα απονομής δικαιοσύνης στις διαφορές Αθλητικού Δικαίου: Διερεύνηση του Φυσικού Δικαστή, Δικαιοσύνη και Αθλητισμός, Πρακτικά Β΄ Νομικού Συνεδρίου, Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, σελ. 253-265.

54. Βλ. Δημήτριος Παναγιωτόπουλος (2006), Αθλητική Δικαιοδοσία (Αθλητικό Δίκαιο ΙΙ. νέα Εκδ.), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 50-58, πρβλ. Nafziger J. (1998), Resolving Disputes or Financial Management of Athletes and American Experiences', Villanova Sports & Ent. Law Journal, Vol. ΙΙΙ, σελ. 412-422.

55. Η θέση αυτή έχει διατυπωθεί για πρώτη φορά στο τέταρτο Συνέδριο των Διοικητικών Δικαστών, Χαλκιδική 1994 από το συγγραφέα, βλ. οικεία δημοσιευμένα Πρακτικά, σελ. 323, πρβλ. Γ. Διονυσάτος, Η αρχή της δημοσιότητας της αθλητικής δίκης, op.cit., σελ. 427-435 όπως και Δ. Παναγιωτόπουλος (1997), Αθλητικό Δίκαιο, σελ 208.

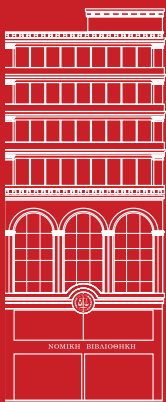
56. Στην Κίνα, (π.χ.) δεν αναγνωρίζεται ρητά υποχρέωση επανορθώσεως σε περίπτωση που παραβιάζονται οι αρχές της δικαιοσύνης, βλ. και S. Huang, The Practice of China's Sports Law, Sports Law [Lex Sportiva], 116, πρβλ. J.A.R. Nafziger/W. Li, China's Sports Law, 46 A.J.C.L. 453-454 (1998).

57. Βλ. P. Jack (1993), L' intervention du juge dans le règlement des Conflits Sportifs dans les États Membres de la Communauté Européenne, Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, An. Sakoulas, Athens, σελ. 403-417.

58. Βλ. Σχ. Πρακτικά επιστημονικής Ημερίδας «Η Αθλητική Δικαιοσύνη Σήμερα», που διοργανώθηκε από τον Αθλητικό Όμιλο Χαϊδαρίου, το Δήμο Χαϊδαρίου σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Έρευνας Αθλητικού Δικαίου (ΕΚΕΑΔ), στις 25 Φεβρουαρίου 1998 στο Πολιτιστικό Κέντρο Παλατάκι Χαϊδαρίου, βλ. Αρχείο Ελληνικού Κέντρου Έρευνας Αθλητικού Δικαίου, Αθήνα.

59. Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος, Π. Περάκη (1993), Φυσ. Αγωγή και Αθλητισμός, ό.π., σελ. 15-120.

60. Βλ. Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή (Γεώργιος Λενός, επιμ. 2021), Κώδικας Φιλάθλου Πνεύματος, Ηθικής & Δεοντολογίας, Εκδ. Ατρείδων Κύκλος, Αθήνα.

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:

Μαυρομιχάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:

Μαυρομιχάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:

Κανάρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:

Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org